„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељи, четвртком и недељом.
Цена је на годину 10. фор. на по год. 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 нов. а. в. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 7, за сваки даљи пут 5 н. осим тога за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву а предплата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

Број 68. У Новоме Саду, у недељу 25. августа 1868. Год. III.

Срби и Мађари.

II.

У једном због пута прекинутом чланку под горњим насловом назначили смо традиционну политику Србаља према Мађарима, која се од времена српског преласка у ове земље већином у крвавим сукобима састојала, и напоменули смо, како је у последње време покушано приближење либералне српске странке к Мађарима, и споразумлење на пољу уставне слободе.

Познато је, да се од Мађара често чути могло: „Само кад би Мађари и Срби сложни били, онда би добро било, не би се ни кога бојали, не би било опасности.“ То је истина; то не лежи само у том, што су и Мађари и Срби јуначан, искрен и гостољубив народ, као што се површно узима, него много више у идејама, које заступају, и у географском положају, који је згодно земљиште ове идеје, тако, да као што се идеје допуњавају, тако их географски положај закриљује.

Које су то идеје? С једне стране идеја уставности, уставне слободе, уставног живота, с друге стране идеја народности, народне слободе, самосталног народног живота. Ово су оне две идеје, од који је прва у Европи на зренику историје год. 1789. сванула, а друга овога века у Европи ускрснула. Прве је историјски заступник мађ. народ, друге српски народ. Овде нећемо да испитујемо, да ли је мађ. народ дух и чуство уставне слободе и уставног организма државног из Азије донео, или је, нашавши подобне установе у Панонији по овима себе и државу преобразио, доста је та историчка чињеница, да је мађ. народ за толико столећа носилац те идеје у источној Европи био, и да је Мађару идеја уставности тако у крв и сок прешла, да без ње ни живити неможе. Нећемо овде ни то да испитујемо, какве је соје и боје та историјска уставност била, у колико је била феудална, на касте ограничена, и с господством над другим народима и поданицима помешана — доста је, да је језгро било ту, јер језгро је уставности у ограничењу државне, нарочито монархијске власти, у упливу државњаља у законодавној? и у контроли спрам екзекутивне државне власти, а то је у главном у Угарској постојало; кад је језгро ту, онда је само питање времена, да се право тога уплива на више, или на све грађане распростре, као што се год. 1848 у главном и догодило. Не кажемо напоследку ни то, да српски народ не љуби такође уставну слободу, уставни живот, али су разне околности први живот већма у мађ. народу развиле, или бар одржале. Напротив се у српском народу већма изразила идеја народности, љубав народној слободи, илити самосталности народа према осталим народима, тако, да ће н. пр. лако поднети и жртву унутрашње уставне слободе, ако га народна државна власт, ако га Душани добро руководе, да своје спољашње непријатеље победи, и у запту држи.

Из тога у срце народа дубоко уређаног значаја народности произтиче и искључивост Србаља у погледу народности, где не пријања око тога, да друге посрби, и чува се мешовине; хоће целог Србина, а одбија половност од себе, док Мађар грамзећи за помађарењем сваког оберучке у наручја прима, ма овај и само политичну државну идеју мађарску примио. Ако би сравњивати хтели, Мађари су по идеји уставности источни Енглези, а Срби по идеји народности, по народном поносу источни Французи.

Обе су ове идеје, и уставна слобода и народност на истоку Европе у опасности, и то у опасности од струје времена, која велике државе и велике народе ствара. Мањим народима од велики опасност прети; велике државе по себи јачи центрум, јачу државну власт изискују, а ова је уставној слободи била и биће опасна.

Биће је сваког народа скопчано са идејом, која му животну силу сачињава, у мађ. народа дакле са идејом уставности, у срб. народа са идејом народности; нека у Мађара ослаби уставна свест, распашће се мађ. народ; да у Србаља свест народности ослаби, изгубио би се народ, као што се један део бар за Србство већ изгубио.

Као што дакле идеја уставности и идеја народности по данашњем духу времена себе допуњавају, и као што су обе на истоку Европе у опасности, то би слога између српског и мађарског народа зацело по оба народа спасоносна била.

И географски ји положај на то упућује, и то не само географски положај суседства, него и географска, а с тим скопчана и политична ситуација у Европи.

Површина међу Карпатима, јадранским и црним морем изгледа као нека географска целина у Европи према осталим земљама; ту је историја потурила и збила скоро све средње и мање европске народе, а окружила ји великим народима на западу и северозападу француским и немачким, на југу талијанским, на северу руским народом. Као предстража закарпатским народима стоји предкарпатска Ческа с Моравском, предстража дубоко у Немачку пружена, али закриљена ческим горама. Међу народима од чешки гора до јадранског и црног мора стоје мађ. и српски народ једнако другим народима заклоњени, први Чесима и Романима, други Романима и Бугарима. То чини, да та два народа у обрани мањи народа према већима центруме позиција заузимају; зато им је положај згодан, али зато се позиције те само слогом бранити и одржати могу. Пробије ли се једна страна центрума, и друга пре а после пада.

Опасност, која мањим народима прети, и да са запада не само каналом германизма, него каналом абсолутизма; зато би онако чувство уставног живота, као што се у мађ. народу укоренило, јака ограда противу западу и Немцима била; опасност, која од севера прети, иде не само каналом апсолутизма, него и каналом народног сродства, које лако асимилише, преображава; зато је српско чувство народности, и то племенске народности најјача ограда противу опасности с те стране; дух установности и народности на све мање народе, Чехе, Словаке, Мађаре, Романе, Бугаре, Србе и Хрвате разливен, и свеза међу тима народима у духу уставне и народне слободе и равноправности утврђена, једно би кадра била слободу и самосталност ти народа спрам већи народа ујамчити, и будућност им осигурати.

Нешто је подобно било, што је и у оном времену, док још ови народи нису једно за другим подјармљени били, у прекосавском времену, више мање ове народе руководило. Загледајмо у историју Угарске, Ческе, Хрватске и Србије, па ћемо наћи доста листова, на коима су заједничка дела у обрани противу немачке а татарске навале, и доцније противу Турака забележена, и где су разне круне на једној глави као живим символом једнаки солидарни интереса биле. Између самосталне Србије и Угарске редко је, и то мало непосредни сукоба било. И сама нас историја упућује на споразумлење и слогу.

Сад је — још је сада иницијатива у рукама мађ. народа.

Како ће је употребити, како је употребљује?

То је питање, на које ћемо на даље одговорити.

У 73. броју листа „Србије“ читамо овај врло значајни уводни чланак, коме не треба коментара, и који ево саобштавамо. Он гласи:

„У оним холујовитим тренутцима што наступише после кобног догађаја на огњишту српском — имађаше нешто што уливаше у српске груди ведра осећања, што подржаваше неклонулост духа. На застави, коју подиже једна снажна рука изнад свију размирица личних и партајских, беху кнежевом крвљу исписане спасоносне речи „јединство,“ „слобода.“ И беше тренутака кад се чињаше да се цела негдашња збрка од жеља и осећања, стопила у тежњу исказату у оне две речи.

„Али на жалост то не потраја дуго. Чим прође доба страховања, а клевете за клеветама, подлости за подлостима — разсуше се по неким злоудним листовима. Ту ти се није осврталo ни на Бога, а нека мо ли на земске истине. Измишљавало се, онако од рамена, без разлога, без доказа. Најсветија начела називаше се убилачким оруђем, најпоштеније личности анатемисаше се: издајством, бунтовништвом, убилаштвом и свачим што се могло наћи у демонском речнику њиховом. Хоћеш ли апретка... ти си династички присталица. Хоћеш ли слободе... ти си бунтовник... Хоћеш измену министарства... ти си убица владе „кнез“ је влада... Јеси ли члан омладине, којој је цел да рашири свест у народу — си члан револуционарске чете, која хоће буца, дере, преврће, убија...

„Ето каким начином искаљиваше једна секта људи своје личне осветљивости, — ето овим путем хтеде да одржи на српској влади личности и правац од њихове багре. Па и нада кад се узалуд исцрпеше сви извори измишљотина и подлих клевета, — кад народ српски даде нашим политичким приликама правац, каког се они највише плашише, и постави неби на чело људе који њима не беху по ћеду и онда велимо не умукнуше већ из потаје пиштаху језиком својим час на поједине честите људе, час на целу интелигентну снагу народну, на српску омладину.

„И дан данашњи узмите ма који број „Напретка“ — па ћете наћи још довољно семена за страсно дражење и раздирање народа. „Напретку“ је омладина српска још непрестан табор незадовољника и бунтовника. Цело младо српство, цела будућност српска њему је заражена гомила од које ваља да се чува српска влада да се и сама не зарази. И у овој дакле шаки ослобођеног народа, хтео би да подигне очеве противу синова својих, изнемоглој снаги да позајми своје алате противу млађаних сила у којима би ваљало да је сређена сва узданица народна. — Или је ваљада тој чети нечијих најамника тешко гледати, где се на огњишту српском спаја најбља снага да поруши све злоуде тежње појединих себичњака, да раскине са подличењем којим се могоше да користе само ниске душе. Жао им је ваљада што се на српскоме земљишту отвара ведро и чисто поље патриотском раду на коме удварање не пролази, хвала за варе не треба, а честитост је свему меродавна. Жао им је ваљада што се на српској влади говори о потпуној уставности онда кад он препоручиваше својевоље у непомичности развијања народног живота. Или им је ваљада жао што и у српској престоници не виде онаку несагледну поцепаност каку су они у престоници војводинске интелигенције створили...

„Време је да будемо на чисто с тим бугачима оностранским. С ово неколико речи дадосмо само изданка навали тешких осећања што у нама они изазваше. Другом приликом приступићемо ближој оцени штетних последица које се труди да изазове поменута „клика.“ *)

РАДИ ОМЛАДИНЕ.

Наиђосмо у 64. броју „Заставе“ на два дописа, један из Чакова и један из Живаје, који произведоше у нама врло мучна осећања. С дубоком тугом ми налазимо у њима жалосне и опасне појмове о „уједињеној омладини српској“, о њеном значају и њеном духу — појмове у толико жалоснije и опасније, што недолазе од људи противних омладине, већ баш од оних, који су јој пријатељи.

У првом допису читамо ове речи Мите Р. Стојковића: „да без Милетића нема омладине“... мнење, истина „индивидуално“ као што говорник и сам каже, али пропраћено „громким“ одјеком чаковачког збора: „тако је.“

Има ли на свету апсурднije безсмислице, има ли веће неистине и јаднијег појма о српској омладини од оваког „мнења“? И напоследку, да ли може бити недостојније части за разумног човека од оваке похвале, где хвалилац сам себе и целу омладину, којој је члан, тако јевтино цени и управо сасвим уништава?! На жалост историја није оскудна примерима безкрајњег заноса лакејских? чуства у обожавању својих идола, али изјава Мите Р. Стојковића губи пред нама и овај чар за њега (јер је ми неможемо приписати вероватности таквога чуства), а за нас, за омладину, представља она далеко већу опасност, него што су и познате последице самога духа лакејства, кад се он на јавне и пространије кругове рашири.

Да неби побркали честиту личност милетићеву са мутном страном ове „индивидуалне“ изјаве, ми напред изјављујемо милетићевој јавној радњи своје највеће признање и уважење и потпуно смо уверени, да је и он сам, као свестан човек и искрен борац за напредњачка начела, противан таквим изјавама, које поништењем општега достојанства мисле да узвишавају вредност поједине личности.— Да се вратимо на општу страну стојковићеве изјаве.

Шта мислите, из какве потребе произтиче и шта је ова изјава? — Ако се мало боље обазрете и оцените оне многобројне пустословне фразе и параде, које су код нас од неког доба мах преотеле и готово јединим и искључивом потребом већине наших оратора, на јавним зборовима, постале — онда вам неће тешко бити да одговорите на ово наше питање о стојковићевој изјави. — Изјава Мите Р. Стојковића није ништа друго, него пород безграничног лакоумља, у болесној тежњи: да се блесне пред публиком ефектом ораторског хиперболa — опасна игра и за Миту и за омладину.

Кад се каква нова идеја појави или стара нов облик и ново име добије, ту се одмах јављају две противне странке. Између бораца за нову идеју свагда је у почетку најмањи број оних, који о њој дубље и зрелије промишљају и којима је она права збиља, — за већину пак, постаје нова идеја само нова мода, предмет параде и сујетне забаве. Хоћете ли да знате, који су људи најопаснији новој идеји, то их немојте тражити у редовима њених изјављених непријатеља. Ово што вреди у опште, вреди и о новом друштвеном појаву код нас, о уједињеној омладини српској, — па и о изјави Мите Р. Стојковића. И, ваља запамтити добро: опасност оваких изјава нележи толико у духовном и умном сиромаштву њином, колико у оном духу детињасте сујете и лажног одушевљења, у оној плиткости и површности мишљења, у оном отсуству озбиљности, која треба да је догма у прихватању и остваривању великих и узвишених идеја. За један млад народ, који ваља све силе своје да напрегне: да се духовно наново на свет роди. — Нема ништа опасније, него кад се његови јавни радници на овако крте основе ставе и лажним путем пођу. С тога, и, што је Мита Р. Стојковића члан омладине српске, ми и подижемо овде свој глас противу његове изјаве, на коју се иначе не би смо осврталi.

И да нису времена, у којима живимо, и која нам у сусрет иду, тако озбиљна као што су, ми, већ по самој великој идеји, којој је српска омладина себе на службу посветила, несмемо допустити да се са именом српске омладине лакоумна игра води. Достојанство омладине по њеној узвишеној идеји равна се са достојанством целога једнога народа. Темељ и услов живота уједињене омладине српске јесте: истина и наука, а ове обадве саме по себи захтевају највећу озбиљност зрелих људи. Омладина српска нетреба ово ни за један тренутак да заборави; она се никад несме сићи са висине своје идеје и свога достојанства ни делом, ни словом, па ни самим тоном свога гласа. — И правда и корист општа захтевају, да се свакоме савесном трудбенику за опште добро призна заслуга и да му се ода заслужено поштовање, али и сви разлози на свету забрањују да се макар каква личност гради идолом на рачун чијег било достојанства. Такав идол нетреба да је омладини ни цео народ, а камо ли поједина личност; истина, у којој је достојанство и појединог човека и целога народа, и која ће све нас преживети, ваља да стоји и више свију нас. Укратко, наша је исповест вере: да ни достојанство појединог човека несме изчезнути пред достојанством целога народа, па утолико мање можемо допустити да достојанство целога народа исчезне пред заслугама појединог човека, — а уједињена је омладина срп-

---

*) Мило нам је читати овако слободно и отворено мишљење у једном листу Србске кнежевине. Да је било среће, тако је и пре могло бити. Тиме би се неваљаштини одавно одузела жаока, те неби дочекали онако грозно злочинство. Само писцу овога чланка морамо приметити, да ми овде не знамо за поцепаност никакве интелигенције, ван ако се разуме само каква разлика у мишљењу, чега је увек било. Знамо само да се неки од назови — интелигенције одусташе и придружише очитим непријатељима србским, али такових има само појединих, као што је било и Вука Бранковића. У.)

ка, по својој идеји или бар по своме моралном задатку, то исто што и цео народ српски.

На основу овога начела, ми подписани — већ и као људи, а још више као чланови омладине — јавно протестујемо противу таквих изјава, као што је ова Мите Р. Стојковића, и, колико у име идеје и достојанства уједињене српске омладине, толико и у име искреног поштовања према слободоумном и просвећеном патриотизму Св. Милотића, одбијамо од себе и од омладиае ону част, коју је М. Р. Стојковић уз „громко“ одобравање чаковачког збора на рачун омладине Св. Милетићу учинио. Уједно сажаљевамо, што нити се во на чаковачком збору нађе, да од оваке изјаве омладину огради, нити то и „Застава“ као омладински орган од своје стране учини. —

Да пређемо на допис из Живаје.

Тамо, у гостољубивом дому свештеничком, налазимо један круг родољубивих и омладини пријатељских људи (већином свештеника), где добром речју помиње омладину српску, узноси њене тежње и прилаже свој уердни дар, да се те тежње унапреде, — а у исти мах — проклиње противнике омладинске и „одроде српске.“

На жалост, од неког времена опажамо, где учесташе клетве код нас: оне као да хоће да постану модом и општим гласом у нашем јавном друштвеном животу, — па ето већ где тај дух мисли да чини добру службу и омладинској ствари. Не, браћо, ко тако мисли, тај нема чистог појма ни о нашој православној цркви, ни о правој човечности, ни о уједињеној омладини српској, којој је крајња и последња тежња оно исто, што је и језгра у духу истините хришћанске просвете, а то је: човечност.

Наша православна црква, бар код нас Срба, незна за клетву но само за благослов, — наш народ моли се Богу и за злотворе као и за добротворе своје, додајући само: „да Бог и оне друге на добар пут окрене,“ — права човечност, ако би имала што да проклиње, то би се њена клетва најпре противу проклетства управила, — па тим духом треба и омладина да је заданута, тим путем треба и она да иде. — Помислимо само: ко проклиње? Није ли то увек духовна немоћ, морална сиротиња? — Ко је духом велике идеје човечности испуњен, чије је срце огњем њене светиње загрејано, — тај ће се у свакој прилици осећати јак и непобедљив; он ће се борити противу непријатеља својих и свагда ће пре бити готов, да над побеђеним благослов милости излије, него да се и на самога победитеља свога проклетством оспе. Таквим узором ваља и омладина да се руководи, таквим примером другима да предњачи.

Воља појединоме, да усвоје име чини најпосле што хоће, али: црква, народ, права човечност, па тако и уједињена омладина, у чијим делима човечност ваља да светли више свију идеала на свету — несмеју никад своја уста клетвом окаљати. То треба да је прва точка у символу вере за свакога, који што у име уједињене српске омладине хоће да говори или ради. Јер: снага омладинска само ће дотле бити истинита и само дотле својим противницима одолевати, докле се чланови њени буду осећали и држали на висини достојанства своје велике идеје, чијој непобедљивој снази није потребна клетва у помоћ.

Као што је оно великом хришћанском цару Константину, при угледу крста на небу, речено: „Овим ћеш знаком победити,“ — тако ми велимо уједињеној омладини српској: овим ћеш духом победити!

Завршујемо ову изјаву жељом и молбом на све чланове и јавне органе омладинске, да буду увек на опрезу противу кварног и лажног духа у кругу омладинског рада и да се одупру свакој појави, која би била противна духу истине, идеје и достојанству омладинском. Уједно молимо и друге омладинске органе да ову нашу изјаву јавности предаду.

У Цириху на Вел. Госпођу, 1868.

Чланови уједин. ом. српске: Милован Јанковић, Ђ. Љочић, Ј. Бадемлијић, А. Кнежевић, П. Велимировић, Н. Пашић, Паја Миљков.

(Премда је пре него што је ова ограда дошла, штампана изјава г. Милетића, и премда би и ова изјава за ствар довољна била, и пак саобштавамо и ограду српске омладине у Цириху, која је у име достојанства омладине написана. Пошто се у огради и „Застава“ спомиње, то од стране наше изјашњавамо, да је и г. Милетић дошав с пута, и читавши „Заставу“ приметио, да речени израз није требало штампати или бар не без примедбе и желио је, да уред. примедбу учини, но оно није за вредно држало, с дописником о том полемику отварати — једном друштву омладинском пак ово закратити неможемо, и опомене ради саобштавамо, јер ми изјаве поверења г. Милетићу сматрамо само као знаке одобрења његовог рада, и за моралну одбрану противу толики нападаја, а изрази, који ту цел премашују, и које би се слабости казатеља и приматеља приписати могле, ни су ни г. Милетићу по вољи. Ур.)

= **Нови Сад**, 23. авг. Прошло је два месеца дана, како се владин повереник са неки десетак фор. дневнице у Новом Саду бави. Шта он ради, шта тражи, то мало ко зна, досад смо видили, да је на место врстнога капетана Ђоке Камбера поставио јурасора бачке жупаније за капетана; да је с места крену екзактора варошког, као бајаги што за кратк време своје није прегледао рачуне од она го дина, које је сад на место његово постављен екзактор Кончек, као пређашњи екзактор пре гледати требао. Пре неколико дана одпутова је био владин повереник са читавим санду ком акта у Пешту, сад је опет натраг дошао У министарској посланици, којом се поверени изасла, стајаше, да се шиље и због тужб које су противу јурисдикције управљене, шта се под тим разумева, чули смо на уг. са бору из уста држ. подсекретара Славије, ко реч е, да је и „обштинство“ обтужено. И опе за цело ово време невидесмо и нечусмо ни какве тужбе противу обштинства. Држ. је под секретар казао, да се новосадском обштин ству зато није могло оставити муниципско прав да над својима званичницима дисциплинарн власт извршује, и да заменике, ако ји треб поставља, што је и обштинство обтужено. Са кад за два месеца дана ни трага тужби извтрази противу обштинства не видесмо, јо мање пак да је обштина на одговор кака устмено или писмено позвана, зашто се непо ставља обштина у своје муниципско, уставн право? ко је то видио, да се владин повере ник толико времена, на штету државној бла гајници, и на уштрб уставном праву у варо ши без икаква виднога посла бави? Ако р мира ради, није ли варош за ова два месец дана искушења свога засведочила, да мир чу вати и одржати уме и онда, кад се којекакви раздражујућим и узбуђујућим мерама до гра нице нестрплења изазива? Ако је до извтрагу, судска је изтрага овде окончана, и прешла је у руке пештанског варошког суда, а и за званичну изтрагу било је два месеца дана и сувише.

Да је поглавита мисија повереника бил да градоначелника Милетића сруши, то се и пред знало, а и делом показало, али за л' и то два месеца дана не бијаху доста? Та ево до сад ни до једног испита Милетићевог не до ђе. Је ли у просвећеној, да не рекнемо уставн држави слободно, тако са чашћу и јавним по ложајем једног грађанина, једног градоначелн ка поступати? Или се на тај начин хоће Србима да улије осећање поштовања према г. уставу?

Међутим да видимо, на који се начин изтр жује против Милетића. Овдашњи један зан тлија, Немац, би од неког инспектора фина сије нечега ради позван; занатлија помо собу, те уђе у комесарову. Комесар сазнавш да занатлију није он позвао, и пак га задрж и запита, да ли он што против Миле тића знаде? Занатлија рече, да се он ни у јавне послове мешао, но што из свога круг знаде, само би најбољу сведочбу могао Ми летићу издати, јер је код њега било точност и реда у исплаћивању занатлија, који сува роши радили, и међу којима је и он. Комеса га немило запита: да ли ништа више незна и на одговор да не, немило га одпусти.

Ако и јесте неко Милетића „auf Ehre“ узео, зар је у држави, где шпанска и мле тачка инквизиција није у закону, слободно на таки начин изтраживати? Та ваљда има изве стни дела, због који се тужи; лица, која туже; сведока, који би што посведочити могли?

Да видимо, како је са сведоцима. Познато је, да је неки Томић учитељ из Сомбора затворен и у Пешту одведен, што је, јамачно хотећи важан и у политику посвећен човек показати се у Сомбору после крвног догађаја у Београду изрекао: да је он о том још пре године дана знао — т. ј. онда, кад је, као што из суђења кнежевим убицама видимо, ми сао завере и убиства тек у глави главног за вереника, Павла Радовановића зачела била. На денунцијацију једног пол. листа у Новом Саду буде Томић у Нови Сад доведен; Томић је као сведок сматран, и као таки испитан и за клет, и ипак је најпре притворен био у Новом Саду, па онда у Пешту одведен и затво рен. Шта је, што тај Томић изказује? То, да кад је у друштву са новосадским учитељем Јосићем Милетића у Новом Саду на више ме ста, па и у редакцији „Заставе“ пред лањску омладинску скупштину ради пасоша, за Бео град тражио, да му је експедитор „Заставе“ рекао, да је Милетић отишао у тајну конфе ренцију, а какву конференцију комисар ту тражи, види се и из тога, што му је за пу тевоњу испита познати Новосадски лист слу жио, који му је при испиту Јосића оловком изподвлачен на столу био. Учитељ Јосић био је два дана испитиван; један дан од комиса ровог секретара, сутра дан и пред комесаром, где је и суочен са Томићем. Јосић не зна, да је било речи о конференцији, а још мање о тајној конференцији. Секретар га је дуго салетао, да потврди речи Томића, јер мора и Јосић то исто знати, а „суду треба два сведока“ иначе може тога допасти, да буде у Пешту одведен. Наравно да Јосић и пак није могао казати што незна. Но питамо ми, зашто друге људе узнемиривати онда, где пречег пута има? Та сведоци требају, где ко не признаје, а да су Милетића запитали, он би сам, као што то јавно каже, признао, да је пред лањском омладинском скупштином био у конференцији, не у оној и онакој, какву је познати Новосадски лист денунцијантски измислио, него у другојачијој, а можда не у исти, но у други који дан, у којој пак конференцији ни уредника овог листа није било који би по њему изишао, ни каква страшна говора. Милетић и као посланик, и као публициста чешће има конференције са својим пријатељима, јер не ради све сам и из своје главе, него по договору и држаће таке конференције све донде, док је и Мађарима слободно, таке држати, или у њима бити; је су ли те конференције за то тајне, што у њима неучествују они, који су тужитељи његови, и који се са комисаром, јавно испод руке шетају? Те конференције нису јавне скупштине, него — конференције, т. ј. збор и договор међу пријатељима и једномишљеницима, па су по томе, ако тако хоћете, наравно тајне. Ако се пак тајнима називају, што је у њима што каштиге достојно разговарано, и уговорено — онда о том немогу знати они, који само чују, да је била конференција, него који су у њој били, или иначе и за каквог застора слушали. Томић није бијо ни у каквој конференцији, нити је могао бити, ма да секретар изпутује: је ли могао и Томић у конференцији бити. Милетић ће опростити суду другог сведока, ако само и једног нађе, који би као прави сведок могао и рећи, а камо ли заклети се, да је у ма којој, и ма кадашњој конференцији под или без његовог председништва било речи и о самој политичној завери, и некамо ли о убиству кнеза Михаила. Па што толико тумарате? Што по мраку пипате? Зашто једанпут неизађете на светлост и на среду?

Тако исто је као Бог зна како важно сматрано, што је неко изказао, да је Милетића са неким странима у Каменици видио. Што и ту њега не запитате, он би вам казао, да је, и с којима је странима и то из Србије био? Није досад, па и од сад неће искати допуштење од кога, да се може са својом браћом из Србије по Новом Саду, или Каменици проодати, и разговарати — али је питање, је ли где кад бијо са лицама помешанима у крвном делу? А за тај доказ олакшао вам је на сабору јавно ваш положај.

Као што се у поступку у Новом Саду уставност огледа, тако и у поступку према Влад. Јовановићу и Каравелову огледа поштовање приватног међународног права, тако, да ће се просвећени странци зажелити уставне уг. заштите. Србија, које се ствар тиче, ни сенку основане сумње не баци на Влад. Јовановића и Каравелова, још мање је искала или ставила под суд, а Угарска је већ више од два месеца дана држи под строгим испитним затвором. Но нетреба мислити, да ји Угарска због Србије затворене држи, као што је то пређашњој влади осетити дала, да би је и у пријатељству одржала, него — себе ради, и то не зато, што би штогод у ствари било, него што се данашњи властници свакојаки страшила боје, или боље рећи, чине се пред већином, да се боје, да би само већину земље уз себе одржали, и да би им не само опростили, него и одобрили поступке спрам Новог Сада, Блазендорфа, и т. д. Јер куда то иде, кад се пита, на који се начин мислило у један ма у Србији и у српским крајевима у Угарској буну подићи? Дакле смо и овде о буни радили? Е па да не годинује комисар у Новом Саду! Или се то само зато изнаша, и подмеће, да може годиновати?

Комисар је дошао у среду ујутру, изишавши из лађе, и сретнувши се са Сандићем, руковаше се са овим, као да су другови од прашине, запита га куда ће, на одговор, да ће у Бечкерек рече пред више њи: ваљда ће те на омладинску скупштину, разбићу ја њу. „Ih werde sie sprengen“. Међутим ми видимо, да се скупштина у Бечкереку држи, и да се власт г. комисара не разпростире на Бечкерек. Ми смо једанпут већ напоменули г. комисару, да ово нису текинтетешка времена; нек немисли, да се ко бои претња.

Поговор је, да ће Аст и у Вуковар ради изтраге због Београдског догађаја ићи. Пре је код њега био Ш. Парчетић из Вуковара, а сад је код њега г. Кушевић. Незнамо, како би могло то бити, да мађарски званичник у Сре му што ради и изтражује, јер било да се од политичне, било од судске власти пошље, по самом мађ. операту поравнања ни по литична, ни судска администрација у троједној краљевини, па ни у Срему не подпада под уг. министарство, нити у ствари мења што, ако би се краљ. комисаром назвао, јер ни краљ уставно неможе другчије, него преко министра радити. То би још пре погодбе био прејудикујући прецедене, и за време после погодбе. Друго, како би он тамо изтрагу водио, кад незна српски — јер оно мало што натуца, не зове се знати, — а Сремац не би ниједан тако безсвестан био, да се подписује на мађ. записник, ни тако неразуман, да подпише, што разуме, у овом времену, где се сведочба тражи.

— Из Сомбора лепи ствари чујемо, но које су још таком „маглом“ тајне покривене, да ји неможемо у свој наготи својој на јавност изнети. И тамо је била „тајна конференција“, али у којој се са шакама, песницама, и другим „тучним“ справама конферисало. Сцена је била код једног већег господина после „господске“ части, улоге су играли патрони, кои су клијенти, и клијенти, кои су патрори постали. Док неки господа, која се од оно доба недају видити, на свет изађу, разабраћемо све, шта је, и како је било. Ми на ову ствар не би нашу пажњу обратили, да није баш из тога буџака дошла и излила се благодет комисарства на Нови Сад. Видићемо, хоће ли ту какве истраге бити — или ће се све забашурити, јер случајно ни један Србин није ту помешан.

У Сомбору је био избор римског пароха, ма да у Сомбору има 8000 наше браће Буњеваца, а до 2000 Немаца и 2—300 Мађара, и ма да су Буњевци желили кандидата, кои буњевачки учити и проповедати знаде, и пак је мањина одржала ма, и поставила за пароха човека, кои буњевачки незна. Народ, кои новог пароха није признати хтео, солдатима је из цркве изтеран.

У Сомбору је била горњим поводом нека забава, па онда част. На забави свирала је војничка музика из Осека, при чему је то знаменито, да ниједну српску арију нису свирати хтели, а ни могли, јер је пуковник у Осеку забранио српски свирати, и није банди дао ни понети српске ноте, тога ради Срби, осим тројце званичника, нису учествовали у части, која је сљедовала. Та част протегла се дубоко у ноћ непрестано се из прангија пуцало; на њој је био и Аст, Новосадски комисар.

Нови Сад 24. авг. У прошасту недељу давао је овде у Шуловој башти концерат брат Чех Франтишко Водрашка, вештак на флаути, којом је приликом суделовало овдашње срб. певачко друштво. Због поладног вечера није се публика многобројна сакупила; те тако они који не беху у башти много су штетовали, што нечуше овог изврсног вештака, који нам је то вече својом заиста дивном и вештом свирком пријатну забаву приредио. — Исти вештак отишао је пре три дана у Земун, Београд и т. д., и уједно је обећао, да ће суделовати на беседи, што ће бити овде 1. септ, о којој је у овом листу изашао позив. —

— Као што смо поуздано извештени, жупан је дра Плавшића, срезког физика, скинуо са званија због — агитаторног понашања.

— У гимназији новосад. као што чујемо, опет има упразњени места професорских. — Љубопитни смо, каквим ће се „маневром“ и ове године та места попунити; јер у патронатским пословима завладала мртва тишина. Шта ли ће се сад прокљувити?? Ал чисто би унапред рекли, да ће бити опет што — „пикантно“.

ДОПИСИ.

Б. Из **доње Бачке**. Поступак „крњег“ патроната гимназије Новосадске, заиста нам бригу задаје; бригу, која, на оне јаде народа српског с све стране сљути, који су нас ако не свагда, а оно заиста често, од врховни преставника народни, ако не мучили, а оно известно натраг потиштали, у образовању народном, у одгајању поноса, нараштаја народног, у нади сретније будућности народа нашег. Ове врсте, нису пуштене у јавност, само из обичаја, као што наши високодостојници имају радо доказивати; јер овако понашање, као што се већ показало у небројеним случајевима од речених, према свему, што се „српско, што се народно“ назвало, па ма им оно светој дужности њиној као народни аманет предано било, сваког, свесног, и поштеног Србина, стра и слутња спопасти мора, да народ наш неће моћи скоро до вишег ступња, у сваком смислу речено, доћи, поред оваких „представника својих ми би, са допуштењем, запитати слободу узели, ту господу, која су точак народне среће у своје руке узели: које и какво високо њино родољубље руководи, да они и јавним и тајним средствима тако безобзирце војују, и противу јавног обштег мјења народног; ког ће лако сваки сазнати моћи, кад изшета из „виксовани-палата, па пође у срце народа по блатни села. — Зашто да уз неки „пркос“ неће се да пусти обштини Новосадској којој се, њено владање у свему као врлина између други српски обштина, бележи, да гимназију своју, гимназију српску, у подпуни ред доведу по основу законском? него да се за грешну вољу једног или другог, позната нестручна за то неспособна лица за професоре међу, а друга гоне; како да се од части познати, а већим делом свету српском непознати нереди, покори радити могу; ми незнамо, зашто да мора бити онај „патрон“ у коме обштина, које се гимна-

зију тиче, поверења нема? је ли ту само „пркос, и чији? ал знамо да је на муку оцева, и штету деце, будућег уздања народа српског. — Који су то и какви савѐтници црни? да се против светлости мраком од представника наши у народу нашем данас војује! — Ког је то „високог достојника“ висока мудрост, то племените родољубље? — да се јадном, по њима већ скоро пропалом, народу српском пастви својој, саветује придикује, да се одрече своје утробе, свог нараштаја, свог унапређења, своје среће, свога уздања, ког је „оружије: књига и жива јавна братска реч“ ког је, „знамење: да трпеливо изучавамо се и исправљамо, најпре самих себе, па онда своим рођеним примером и околину;“ а „тежња: да се приближимо узорима народних и човечанских врлина;“ и ког је крајна мета: боља и сретнија будућност народа нашег. Где и у ком се народу до данас, од својих представника, против оваких чистих и светих начела војевало? —

Ко против овог оружија, овог знамења, тежње и ове мете и у дану и у ноћу војује, тај ће, само код нас вели се и учитељ и професор и патрон и свештеник бити; а ми би опет, познавајући свест народа и времена, тврдо смели рећи: да они и такови своје штовање међу на коцку код народа свога и да није више оног времена, у ком се са катедре могло којешта говорити, и свашта, на рачун својих поверених радити; још мање противу праведни жеља оног народа, који својим врвавим знојем подмирује потребе и онога, који зар из „пркоса“ радо заборавља, да на високој пошти човек својој ћуди неваља сувише да угађа, него поверено му достојанство достојанствено да врши; јер ако се ко људи не стиди и бога, боже прости, не боји, тога опет „повестица“ не крије, а људи нетаје. Време томе, као даје дошло! — Читуља, имена оних јадних себичњака, написана је; оћеду ли се ова са „животописом“ истих читати, или пламену предати, тоће од њих самих зависити.

Ово неколико речи рекосмо јавно по дужности нашој и по припадајућем штовању према оним лицама, која се тако заборавише, да на све неупутно као и на оног, „што им је крив, зато што је жив,“ војују.

Sc—dr. У **Срп. Бечеју,** 20. авг. Чудо ми је да вам одавде тако ретко извешћа стижу о нашем друштвеноме и политичноме животу; а верујте, било би шта за јављање, ако и не о све лепим и добрим стварима, оно бар о оним, које су нам на штету, о оним црвима, који нам домаћи и јавни живот дубоко подгризавају, о отрову, који ће, ако га што пре неудалимо, васцело друштво наше да отује. Тако н. пр. видећете овде код нас људи, истина појединих, који би да могу у кашици воде да попију своју неку и неку браћу близу око себе и даље од себе; који се радују злој срећи овога или оног Србина, ма да су и сами Срби, а од гњева пламте кад у народу своме виде пробуђену свест, кад гледају оно одушевлење с којим исти народ предусрета своје неуморне борце, врсне заступнике његових интереса, пламте велим и у својој надутости називају га: ниским, никаквим... А то неводи цели, шта више, таким се начином отештава посао, овај големи задатак кога српски народ данас сутра има да изврши... Но ја вам реконујем већ, а још вам ни саму ствар јавио нисам. Да чујемо. Јављено вам је да у нашем кругу беше прошле недеље наш заступник, др. Милетић. Ми се побринусмо за искрен дочек, дочека га пред гостионицом и приличан број народа, а зашто не и наша аристократија — то је друга ствар. Сутра дан нас остави увређене својим живим беседама, увери у бољу будућност нашу. А шта би после тог? Непрође неколико дана, а ми читамо у страним, мађарским, новинама о томе доласку и дочеку. Ко је поле поштенији, тај се са презрењем мора окренути од таки лажи. У томе се листу вели, да је Милетића дочекало неколико људи, који ни поштеног имена ни заната немају. Ја држим да би било испод сваког достојанства упуштати се у разговор са људима који таке ствари дописују, којима је једина цел да другоме поштено име ваљају и понижавају; ми неби ни узимали заум да то раде наши злотвори, наша небраћа, али је то посао „рођене браће“ наше, која само у својој горе реченој цели уживају. Да бар те своје ниске страсти са себе задрже, али ево они са својом пакошћу трче у туђ, у противнички свет, да пред њиме кажу оно из свог народа што је поштено. Па та браћа наша неће да изађу са својим именом на среду, него се заклањају за туђа леђа, али ће доћи време, па ће народ да позна своје људе, који сада под маском интелигенције и научењаштва прикривају најпакосније намере, најсервилнија чувства... но онда ће неком бити тешко.. Ето вам зла што нас сатире; а с друге стране код нас се врло добро зна и газдовати. Пре неки дана држана је у вар. кући скупштина на којој беше више предмета да се реше. Најзанимљивији беше овај. Ви знате да имамо касира од tisza szabályzás-а, Мађара Тр. Код њега се хранио новац, којим је ваљало у случају излива Тисе насипе правити У тој каси беше много новаца, и кад се некако сад прогледаше рачуни, видеше да фали преко тридесет хиљада форинти! — Да дивна газдовања! Сад је ваљало решити шта да се чини. После дугог разговора и на поновљени захтев решено је да се ствар јави вел. суду у Сомбор. Ето тако се код нас рукује са општ. добром. Да се та погрешка код Србина нашла, неверујем да неби биле све мађарске и чивутске новине пуне виком и окривљењем. Вели се да ће касир до 30 дана положити новац што фали; али ево нека зна и други свет и општине, и нека им за пример служи у какве ће руке поверити добро своје. — За сад мислим да је доста што вам јавих, а шат се опет што нађе за јавност!

Изјава чешких заступника.

(Продужење.)

После искреног уважења права и добра наше домовине, немање и наше дужности према народу свом и преважности поверенога нам мандата, као напоследку и свих акта, како су до данас како од круне, тако од нашега сабора издана, дођосмо до уверења, да ми на сабору у том његовом облику и са садањом његовом задаћом суделовати нити смемо нити можемо, шта више, ми сматрамо за своју дужност како према нашем владару тако и према законитому владаоцу свому, уверење наше отворено изјавити у следећим начелима и изјавама.

1. Међу њ. ц. к. апостолским величаством нашим насљедним краљем и уједно заступником пресветлог владалачкога дома и међу политичким народом чешким постоји обострано вежући правни одношај, утврђен уговором овога народа с Фердинандом првим за њега и насљеднике његове, затим је посредством прагматичне санкције, обостраном и увјетовном приволом сабора прешао на светлу породицу лотринжку и свакад се изнова све до наших дана крунитбеном заклетвом наших краљева и поклонственом заклетвом законитих заступника земље обнављао. Његово величаство, примивши круну чешку услед добровољна одступа свога светлог предшастника, народу заклетвом обвезана краља Фердинанда V., није заиста ову круну примило другче, него са свим правима и дужностма, што но их је Његов предчастник на темељу крунитбене заклетве и највишег мајестатнога листа од 8. априла 1848. имао.

2. Земље дома аустријскога нису све до године 1848. сачињавале јединствене државе, већ посебне напрама династији у неједнаким одношајима стојеће државе, које, на темељу прагматичне санкције, тек општом династијом за њих све у једну царевину спојене бијаху. И сам највиши патент од 1. авг. 1804, којим је краљ наш Фрањо I. за своје „независне државе“ преузео наслов цара аустријскога“, признао је свечано, да се и онда „све наше краљевине и државе у својим досадањим насловима и одношајима имају оставити непозлеђене,“ што особито важи за нарочито и изриком наведене краљевине Угарску и Чешку, у којима се „краљевска крунитба сачувати има без сваке промене.“ Именито пак круна чешка нестојаше са својим земљама у никаквој реалној унији с ниједном аустријском, а најмање цислајтанском државом; била је она додуше с осталим земљама хабсбуржкога дома преко права насљедне за све скупне династије, док ова обстојала буде, спојена у једну монаркију; али свагда без повреде њезине самосталности и хисторичне јој и државоправне индивидуалности, као што нико шта више ни за време абсолутизма није никада порицао, да краљевина Чешка по изумрћу владајућег дома неби права имала, слободно и неограничено, без обзира на друге земље аустријскога дома, бирати себи краља и тим начином саставити независну државу; одакле непорично сљеди, да је само династична свеза земаља ческе круне с осталим земљама, то ће рећи свеза увјетована јединим скупним обиљежјем увјетоване насљедствености у оној династији.

3. Све промене у правом одношају међу краљевином Чешком и пресвелним владаоцем као и владајућом породицом, потом дакле свака промена у државном праву и уставу Чешке, као и коначно утврђене изборнога реда, немогу се у смислу хисторичног устава земље и највишег мајестатнога листа од 8. априла 1848, шта више ни у смислу самог октобарске дипломе никако другчије правно и ваљано схватити, ван посредством новога уговора међу чешким краљем, и међу ваљано и правно заступаним политичким народом Чешке.

4. Никакво ванчешко репрезентативно буди административно тело, дакле никакво цислајтанско царев. веће нит икаква делегација, осим, једна једина делегација земаља чешке круне, овлашћена редовито на то обзиром скупни послова целе монархије на саборима чешких земаља, неможе за ову краљевину нити становити део дуга укупне монархије преузети, нити јој правно пореза наметути, или ју ма каквим начином ма нашто правно обвезати.

5. Од онога часа, када је сам владар схватио једину и поглавиту цел октобарске дипломе и фебруарског патента, т. ј. преображај сбијене и абсолутне монархије у јединствену и уставну државу, и овим начином ти темељни царевински закони издигнуте осташе из својега темеља подузетим дигнућем двиух држава и неколико устава, — од онога часа изгубише субјективну и објективну важност права и дужности, што из оних закона извиру, јер оно, што је имало важити за становите само особе, одношаје и цели, неможе задржати подпуне важности своје за друге особе, за другу свезу, друге одношаје, друга права и друге цели.

6. Ми немамо права политичкому народу Угарске порицати његово старо право, по ком он може са својим пресветлим владаоцем у обзиру властитог свог државног и уставног права, као и с другим земљама царевине уговоре склапати; али ми допустити не можемо, да се сличним уговорима одлучује уједно о правима угарске круне, те да се овим начином краљевини Чешкој фактично барем одузме њезино истоветно и тако исто старо право хисторично самоопределења у њевиним државним и уставним пословима.

7. Пренети право законодавства и праводавства са укупнога царевинскога већа на царевинско веће, које — па и ту само неизравно — још мањи скуп земаља заступа, него је заступати имало некад шта више „узе царев. веће“ докинута фебруар. патента; затим устројити једну делегацију из царев. већа, да расправља с делегацијом угарскога сабора; прикратити затим сабор у том обзиру, да он своје посланике изабере не у заступство укупне царевине, већ тек у некакво заступничко тело Цислајтаније, једног никада небившег и случајног скупа „других земаља“ без хисторичког основа; затим услед свега тога доследно окрњити земаљску автономију и подређу ју вотуму можда случајне већине у делегацијама, изасланих из нечешких заступништва; све то сматрамо ми за нове, по нашу отачбину убитачне октроје, који у Чешкој без подпуне приволе од стране праведна и права заступништва никада и никако немогу задобити правне важности.

8. Заступници чешкога сабора нит су имали нит имаду било право било мандат, да изаберу или приступе у садање и по својем праву у својој компетенцији, на кратко по својој сушности измењено царевинско веће, које у овом облику није ни постојало онда, кад су они избрани били; они нису право имали бирати онде делегацију и контумацирати велику већину народа своје отачбине, с којим у очитој противности стоје; па с тога све оно, што су они онде закључили, мора се сматрати за голи факт, те неможе краљевину Чешку право ваљано везати.

9. Све ове уставне замршаје праведним начином изравнати, правни одношај краљевине Чешке према осталим земљама царевине и највишој династији, у обште свеколико државно право круне чешке трајно, и на добро земље и корист династије утврдити, — све то може се с договором међу нашим пресветлим краљем и међу политично-хисторичним, на ваљаном и праведном темељу заступаним чешким народом.

10. Кано праведно сматрамо ми такво заступништво, које би се оснивало на изборном реду, како би се равноправност обиух народности наше отачбине једнаком по свуда упоравом истих начела практично извела, те ми желимо нагодити се с нашим немачким земљацима у погледу таквих установа, уз које нит једна нит друга народност у земљи неби уз насиље већине кратких рукава остала.

Ово наше уверење јест политичко уверење целога од пет милиона душа чешко-славенскога народа у свим земљама чешке круне.

А за доказ овому позивамо се на толико пута изречени, сада већ за никога несумњиви глас тога народа.

То држасмо за нуждно изјавити високому председништву, и умолити, да би оно изволело ове разлоге нашега поступка обзнанити њег. ц. к. апост. величанству нашем премилостивому, краљу који нас је највишим патентом од 11. јула ове године изволео у сабор позвати, као такођер и другим услед тога позива сабраним заступницима.

Суђење кнежевим убицама.

(Из Видов-дана.)

(Продужење.)

Седница варошкога београдског суда од 11. Јула по подне.

Пит.: Јесте ли у ово време пре убиства оправљали своје оружје и набављали барута, а пред убиство испражњавали и пунили свој револвер, и ако сте то чинили, каква вам је била потреба? — Одг.: Нисам оправљао оружје, јер ми је увек оправљено, но чистио сам га често, а и скоро пред убиство. Барута сам често набављао, нешто за себе да ми се нађе, а нешто за моју децу, јер сам им обрекао кад положе добро испит да ћу им дати да гађају нишан. Мој револвер јесам скоро пред убиство испразнио и напунио, а то зато, што ми је стојао напуњен још од пре светковине, па сам га хтео сада деци дати да њим нишан гађају, а онако одавно напуњена не бих смео дати.

Пит.: А кад сте мислили да ваша деца тим револвером гађају нишан? — Одг.: Мислио сам да то буде о испиту, а и пре кад добију добру оцену школску, кад ја будем имао времена.

Председник: Ето дакле види се да дотле још ниси ништа признао, него тек средину почињеш по нешто признавати, па опет у врдаш, и тек напослетку си признао. Нека се прочитају и други његови испити.

Придодати деловођи у помоћ секр. апелације Јов. Авакумовића (чита): Преслушање од 14. Јуна.

Св. Ненадовић мољаше да предстане комисији, па на молбу ту доведеи из притвора изјасни се:

Ја сам се смислио да кажем истину, јер видим да је и иначе дело о убиству кн. Михаила спрам мене доказано, па бих желео да ствар буде потпуно објашњена. Ево дакле шта знам:

Мени је од прилике на 4 до 5 дана пред што ће убијен бити кн. Михаило казао или Љуб. Радовановић или Лаз. Марић — сад управо не знам који — да ће убити кн. Михаила у Топчидеру, и да треба, а и да ће остале све — разумевајући његову владу — поубијати. Исто тако знам да ми је или Паја Радовановић или Лаз. Марић — сад не знам који — казао да је Паја добио од Карађорђевића 3000 дук. и више на цељ њихова рада и извршења. У осталом за целу ову ствар казаћу доцније, јер сам за сада нешто слаб, па не могу све по реду да причам.

Придода у помоћ секр. апелације (чита): Испит од 15. Јуна.

По обећању своме предста Св. Ненадовић на место усменог говора о убиству кн. Михаила поднесе својом руком написано и потписано ово писмено:

„По обећању моме, које сам комисији што ислеђује дао, да ћу т. ј. што год знам о завери противу кн. Михаила, ево то и чиним, као што иде:

„На 4 или 5 дана пред убиство, до ког дана нису смели мени ништа казати, нити сам шта дотле знао, ходајући с Лаз. Марићем путем од илице, каже ми како се у свему слабо напредује у држави, а особито у правосудној струци грдне се неправде чине, а кнез неће то ништа да гледа; оваво хоће рат, а за оваке ствари није га ни брига. Због тога је народ страшно на њега огорчен, те само треба мало бунице, а има један поуздан човек, који ће га убити (ту је ваљда за себе мислио кад је то и учинио) па после довешћемо Петра Карађорђевића за кнеза. Ја му на то одговорим: „Прођи се Бога ти срдње — где су ти сад људи, који би били кадри да дигну народ. Нема сад оних старих људи, који су у народу познати — све је помрло, осим једног г. Гарашанина, а он је задовољан, јер га кнез пази, и поклонио му је 1000 мецидија.“ На које он рече: „Нема од тога ништа — ствар ће да се сврши око св. Илије. То мора бити — већ и новце имамо на ту цељ — око 3000 дук.“ Ја му рекох: „Јамачно цекини Карађорђеви, и то јамачно Паја Радовановић добио.“ Он се осмехну па рече; „Није ваљда него су моје паре“, а за Пају прећута и не каза да је добио паре, а ја га даље и не питах, него рекох: „Немојте људи ако Бога знате, тако — грехота је убити кнеза, него ја бих то овако: наредите нека се у згодној прилици пуца не на кнеза него преко њега у 2—3 месеца по 3—4 пута, па онда пошљите му писмо с потписом „тајно друштво“, и кажите му да ће бити убијен, ако не да оставку, па он видећи то писмо мора веровати те ће се ражљутити и отићи, јер је човек богат, и боље ће и спокојније живети него као владалац“. Он се на то осмехну и рече: „Враг му матери — то није рђав план. Сутра ћу ти казати.“ Ја на то рекох: „Јамачно док се разговориш с Љубомиром и Пајом Радовановићима“. Он климну главом одричући и рече кратко: „Није“ Сутра после подне опет се састанем с њим, и он чим је дошао рече: „Море куме (ми се кумамо), твој план врло је добар и са свим је усвојен, јер по истом неће ни један човек погинути, а онако би били крви, па тако ће се и радити“. Је ли доиста Паја добио новце или ко други, то ми је и данас тајна, јер Паја и Љуб. Радовановићи нису смели ништа мени говорити, јер им је врло познато како ја мрзим на Карађорђевића што ми је учинио неку неправду и оштетио ме. Па ваљда због тога у разговору о градовима рече ми: „Ја сам истина на кн. Михаила мрзио, али Бог и душа — да ми је дете заклао, опростио бих му због ових градова. Ја сам сад с њим измирен“. И ја сам му то веровао“.

„Напред заборавио сам казати да ми је Марић у разговору казао и то: „Па пошто отиде кн. Михаило, све ове министре треба збацити па поставити људе, који ће се боље за своје дужности старати“. Ја се на то осмехнем и кажем: „Па и ови су, море, добри људи, од дуже времена служе па су се у дужности извештили“. Он ми на то одговори љутито: „Ћути, ти ништа не знаш, то су бубе“! Но по несрећи видим да сам обманут, јер су свој несрећни план на трећи начин, не с буном, извршили; а за мој план, по ком кнез неби погинуо, казали су ми да је усвојен. Да сам ја знао да он намерава учинити то убиство, ја бих ствар за цело предупредио“.

„На све ово готов сам и заклетву положити, и молим комисију да ово руком мојом написано даде Марићу да прочита, и држим да ће он то све признати“.

Пошто му је ово писмено, које је поднео, прочитано, он га признаде за своје а само га исправља и допуњава овако:

„Оне Марићеве речи, кад сам га питао је су ли новци Карађорђевићеви што ми је одговорио: „није ваљда него моји“, тако се разумеју, да ми је Марић тиме потврдио да су ти новци доиста Карађорђевићеви. Кад је била реч о министрима, Марић ми није казао да ће их позбацати пошто кнез буде убијен, као што сам у моме писму написао, већ је рекао да све садашње министре треба побити.

Пит.: Јуче сте обећали да ће те у свему праву истину казати, али из овога, што данас на писмено дадосте, и осталог дела, види се да нисте све казали, па зато се позивате да одржите своју реч и да кажете истину. — Одг.: Немам више ништа да кажем, већ само још то, да је поред Рогића, Видоја и Милоша из Бељеваца, к Љуб. Радовановићу дошао једном око васкрса о. г. у Топчидер и Фил. Станковић из Смедерева, но ја сам држао да је дошао због правозаст. рада, јер је доносио неке пресуде.

Пит.: Јесте л ишли кадгод Андр. Вилотијевићу, кад и којим послом? — Одг.: Ја сам науман био да оставим држ. службу и да радим земљу, па сам за то намеран био купити од б. кн. А. Карађорђевића Трпковићеву Аду. У тој цељи сам написао писма, једно кн. Александру, друго Персиди, његовој жени, и молио их да ми аду уступе по цени, по којој су је купили, па да им у квартовима исплатим. Ова два писма дао сам Андр. Вилотијевићу од прилике пре три месеца и молио сам га да их собом однесе у Пешту и моју молбу усмено поткрепи. Ја сам за ово Вилотијевићу дао 20 дук. Због тог посла ја сам одлазио к њему чешће и молио га да иде кнезу и да носи писма, а он ми се изговарао да је слаб па не може да иде. У томе се догодило и убиство кн. Михаила, па тако су она моја 2 писма јамачно остала у Вилотијевића, јер ја сам му казао да их не шиље поштом.

Пит.: У писменом одговору рекосте да вам је Марић казао да има један поуздан човек, који ће кнеза убити, а питасте ли га бар како и где да се убије, јер чувши од Марића да ће кнез бити убијен, није могућно да га нисте запитали о начину и месту убиства? — Одг.: Ја нисам питао Марића где ће и како да се убије кн. Михаило.

Пит.: Кад вас је Марић уверио да је ваш план усвојен, јесте л онда и даље на том плану радили или барем разговарали, и које сте људе мислили да употребите да на кнеза ради плашње пуцају, и где то да буде? — Одг.: Пошто ми је Марић казао да су Паја и Љуб. Радовановићи и њихово друштво, за које не знам које је, усвоили мој план, ја даље нисам ни с ким више о том извршењу тог плана разговарао, јер сам држао да ће они, т. ј. Марић, Љубомир Паја и њихово друштво, радити на том плану, а међу тим не прођу ни 3 дана од тог времена, кад ми је Марић говорио, а оно погину кн. Михаило у Топчидеру и то у кошутњаку.

Пит.: Кад вам је Марић казао да су Љубомир и Паја усвојили ваш план, јесте ли с овима шта о томе говорили? — Одг.: Ја сам се после Марићевог оног одговора разговора у соби код Љубомира заточеника с Љуб. и Пајом Радовановићима о моме плану, а они ми обојица рекошо да је мој план врло добар и да по њему ваља радити.

Пит.: Јесте ли бар с Љубомиром, Пајом и Ма-

ријем имали разговора за новце, питатсте л' их имају ли новаца, од куда и колико, као и кад су и преко кога добили? — Одг: Мени је најпре Марић а после Љубомир казао да су добили од б. кн. А. Карађорђевића 3000 дук., и да су ти новци у П. Радовановића. Преко кога је Пајо новце добио, то ми Марић ни Љубомир нису казали, а ни ја их питао нисам. Пају нисам питао за те новце, па тако ми није на питање моје ни одговорио ништа. Све ово било је на 3 до 4 дана пред убиство кн. Михаила. Осим горњега Љубомир ми је казао да су и његових и Пајиних око 2000 дук. потрошили на циљ да се изврши њино предузеће.

Пит.: Јесте ли ви били наоружани кад је кн. Михаило погинуо, и ако сте били, кад сте се наоружали? — Одг.: Ја сам седео пред мојом канцеларијом, па у то протрча један гардист и каза да је кнез погинуо. Кад ово чух, и пошто наредих да робијаши, који су косили ливаду, дођу у апсану, ја се онда неоружам. Пре дакле нисам био наоружан. Од оружја узео сам двоцевку и револвер.

Пит.: Риста Алексић, нач. стражарски, сведочи да је с ливаде дотрчао к вама и казао вам да је видео из кошутњака неку гунгулу т. ј. да жандари терају од кошутњака робијаше, па кад је к вам дошао, затекао вас је наоружана на ћуприји, а онда још нико није знао шта се догодило, и баш тај Риста каже да сте му и ви рекли да не знате шта је. Одговорите на ово питање? — Одг.: Тај Риста доиста ме је видео на ћуприји наоружана двоцевком и револвером, а кад ме је питао шта је то, могућно је да сам му одговорио да не знам шта је и додао „несрећа" т. ј. да је убијен кнез. На послетку исправљам да сам Ристи доиста казао „не знам шта је".

Пит.: Тај Риста каже даље да је тек мало доцније, пошто је жандаре ставио у фронт, дознао од вас да је кнез рањен, а тада се ви — вели — врло узнемирени били и тукли сте се рукама; кад је пак мало за тим прошао гардист (ко ли) и јавио да је кнез погинуо, ви сте се онда смирили, и томе се он, т. ј. Риста, зачудио. Шта на то одговарате? — Одг.: Ја сам том Ристи казао да је кнез рањен, али само за то, да се не би робијаши побунили, но пре него што сам Ристи то казао, ја сам од оног гардиста чуо да је кнез погинуо. Кад сам Ристи казао да је кнез рањен могућно је да сам био узнемирен и да сам се тукао, јер сам се бојао због робијаша. Доцније сам се смирио, кад сам чуо да је кнез убијен, то је могло бити због тога, што нисам могао непрестано се туђи. После оног гардиста протрчао је и жанд. коњаник, па казао Ристи да је кнез погинуо.

Пит.: Кад сазнадосте да је кнез погинуо, јесте ли учинили какву наредбу да когод иде у кошутњак? — Од: Нисам. Риста ме је Алексић истина питао хоће ли ко ићи у кошутњак, а ја сам му одговорио да нико не иде, већ само нек удвоје стражу око апсане те да се апсеници чувају да се не побуне.

Пит.: Кад робијаш који побегне, обично се шиље потера, а како да не наредисте потеру за убицама владаочевим? — Одг.: Потеру нисам наредио за то, што сам држао да су убице утекле те се већ не могу ни похватати.

(Продужиће се.)

Угарска.

— „П. Лојд" пише, да се од неколико дана разносе гласови, који се ако су основани, као знаци великих промена у меродавним политичним круговима морају сматрати. Тако веле, да неће дуго трајати и Бајст ће одступити; и да је гроф Андрашија отишао у Ишл ради неких нових политичких комбинација. — У колико се тим гласовима може веровати, незнамо, јер извори нису известни; али доста то, да се те вести о министарској кризи опет понављају.

— Кабинетска канцеларија послала је угарском министарству једно писмо из Будима, у коме се цару прети. Цар је наредио да се против писца никаква казна не одређује. Писац је тога писма син једног бравара, који у Пешти ради код лађа. И отац и син признали су, и тим је ствар свршена.

— (Јеврејски црквени сабор.) Министар просвете разаслао је већ одлуке на све јурисдикције ради држања јеврејског сабора, који ће се 10. дек п. р. о. г. у Пешти сазвати. — Дакле и Јевреји ће пре доћи до свог сабора, него Срби. Бадава, што је право, право!

— Министарство просвете наредило је, да се, с обзиром на важност статистичке науке, отвори у Пешти један течај (Lehrkurs) за штатистику, и то још октобра ове године.

— Обранбени закон већ је од њег. вел. добио потврду. Чим се сабор састане, одма ће се тај закон обнародовати. Засад се позивају муниципије, да доврше предходне послове о рекрутацији. Рекрутација се односи на три класе; у прву спадају они ко и су се родили г. 1847. у другу рођ. 1846. а у трећу који су се 1845. родили. Рекрути уврштују се само у угарске регименте. Рекрутација има се довршити од 12—14. окт. иначе 21. нов. п. р.

Троједна Краљевина.

Из Загреба јављају са поуздане стране, да је Њ. Величаство потврдило, да се отвори четврта година на загребачкој правној академији.

Аустрија.

— У Лавову је изашла једна брошира од непознатог писца, под насловом: „Три програма." „Ђеник Лавовски" саобштава из ње нека места, у којима се међу осталим вели: „Сједињење Пољака са чешком опозицијом биће удар за министарске научњаке, који оће да нас часте немачком културом; али то сједињење биће спасење Аустрије, јер снага, дакле и спас Аустрије лежи само у томе, ако се ненемачки народи задовоље."

— „Час" налази у томе, што Чеси не улазе у саборницу, само политична сљедства, и вели, да су чешки посланици јавно у својој изјави последњу рекли. Дуализам и декембарски устав имаће услед тога тешку „пробу" да издрже; јер и онда кад гласови саборских заступника ћуте, имају они често веће важности него они, који сами без других обште ствари оће да решавају. Уосталом „Час" се нада, да будућност Аустрије никаква друга бити не може, него федеративна.

— У Лавову беше по први пут читан предлог Зибликијевића у погледу испитања устава и темељних државних закона. Зибликијевић хоће да се исти предлог преда уставноме одбору; Грохолски предлаже посебни одбор, што се и прими. Смолка мотивује свој предлог у погледу тога, да се не шаљу посланици у рајхсрат; он признаје, да устав веже, али увиђа у неслању посланика на рајхсрат јаку пресију, а напротив у предлогу Зибликијевића само пуки муњовод опозиционалних тежња. Предлог Смолкин би истом одбору предан, као и Зибликијевићев. После овога беху читани владини предлози.

— У Тропави, Салцбургу и Љубљани решавају се дневне ствари и разни за земље важни владини предлози.

— Као што из Прага телеграфишу, у недељу беше држан митинг на Бланику, и ма да је био забрањен, ипак се скупило 2000 људи. — Бадава, свестан народ ничим се неда застрашити.

(Промене.) Сви послови српско-банатске војене крајине прелазе с темишварскога главнога војеног заповедништва на загребачко, које се неће развићи, као што се званично тврди.

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

РУМУНСКА. Као што јављају из Букурешта, кнежевски декрет од 12. авг. наређује, да се подигне осма пешачка регимента. Све ће регименте место два батаљона имати три. Засада се установљавају 30 батаљона милиције. Млоги су у војсци авансовали. Дунавске кнежевине имају од најновијег времена знатан број иглењача, мложину из олучених топова, међ овима 36 што се пуне од остраг. Нагомилане су ратне припреме сваке врсте. Ратни министар Братијано живо ради о новој организацији војске, и издао је већ на заповеднике окружницу.

НОВИЈЕ.

ТЕЛЕГРАМИ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ."

В. Бечкерек (предан 22. авг. по подне стигао 23. ујутру). У пола дванајст призивање св. духа. У 4 сата по подне отварање омладинске скупштине, одостоверење чланова, избор часника.

В. Бечкерек. (Предано 23. авг. у 11 ч., пре подне, доспео истог дана у 3 часа по подне.) Јуче прва седница. Председник Хаџић, заменик му др. Пејић; поздрави са многих крајева; једногласно усвојени предлози Гершића; свечана ограда против подметања омладини од њезиних противника приликом грозног топчидерског догађаја; изјава жалости за кнезом, трипут „вјечнаја памјат"; утеха у светном држању српског народа.

Француска је са Шпанском направила алијансију, по којој се Шпанска обвезује у случају рата 40,000 војске турити у папину државу; а Наполеон се обвезује круну шпанске краљице против свију нападаја бранити.

ПОЗИВ
на
„ВАНРЕДНУ БЕСЕДУ"
са игранком,

коју даје српско новосадско певачко друштво 1. септ. о. г.

у дворани код „царице Јелисавете."

На истој беседи суделовање познати вештак на флаути брат Чех Фрања Водражшка. Програм је одабран и саобштиће се у своје време. Цена је: 1 фор од особе; за породице од преко две особе од сваке 80 новаца.

Улазнице се могу добити код Младена Р. Стојковића. Одбор.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Пешта 18. августа. У радњи с раном на овдашњем тржишту није прошле недеље никакве битне промене било, — довози су још једнако незнатни, брашнари имају добар продазак са брашном, услед чега и купују прву шеницу, коју су до 15 нов. више плаћали. — Лошија роба купована је за извоз по нижој цени. — Промет износи до 150.000 вагана, од којих је једва 20.000 вагана за извоз, а друго све од брашнара купљено. Наполице због тога, што је мало има, продато је највише до 35.000 вагана и плаћана је спрам прошле недеље 10—15 нов. више. — Јечам за извоз добро пролази, и како онај за рану, тако и онај за пиваре скочио је у цени од 10—15 нов. Промет износио је до 45.000 вагана. Зоб стара без промене у цени, нова неколико новчића скупља. Кукуруз до свршетка недеље добро пролазио — прва роба купована је за потрошак, мало лошија за извоз; прометуто је до 50.000 вагана. — Репица без икакве промене. Радња с производи још је непрестано незнатна, само маст свињска боље се тражи, почем је врло мало има.

Цена је ово:

Шеница потиска 88—89 фун. 5 ф. 15—20 нов. 86—89 фун. 4 ф. 70—85 нов; банатска 87—89 фун. 4 ф. 90 н. 86—89 фун. 4 ф. 60 нов. 84—89 фун. 4 ф. 25 нов.

Шеница лошија 86—89 фун. 4 ф. 20 нов. 84—89 фун. 4 ф. 25 нов.

Наполица 78—80 фун. 3 ф. 10 нов. 80—81 фун. 3 ф. 20 нов.

Јечам за рану 72 фун. т. 2 ф. 25 нов. 68—72 фун. 2 ф. 60 нов; — за пиваре 70—72 фун. 3 ф. — 3 ф. 10 нов. Зоб стари 46—50 фун. 1 ф. 70 нов. нова 50 фун. 1 ф. 60 нов.

Кукуруз банатски 2 ф. 50 нов. сремски 2 ф. 40—45 н. бачка 2 ф. 35 н. — пештански 2 ф. 25 нов. Репица 5 ф. — главичаста 5 ф. 25 нов. Спиритус н. м. 50 и по н. ст. м. 52 нов.

Шљивовица без питања, цена тек по имену.

Маст свињска варошка заједно с буретом 40 ф. — за септ. без бурета 37 ф. Робе са села нема, за октобар 35 ф. — 35 ф. 50 н. с буретом.

Сланина угарска тешка роба 36 ф.

Шишарке уг. прве сорте 18 ф.

Шљиве босанске у буради, 7 ф. слав. 6 ф. — босанске за октоб. новемб. 9 ф. 25 н. — 9 ф. 50 н.

Пекмез од шљива 4 ф. 50 н. — 5 ф. по каквоћи — за октобар и новембар 8 ф. 25 — 8 ф. 50 нов.

Курс бечке берзе.

Акције народне банке	725
5% металик	58.30
Зајам народни	62.40
Дукати	5 43
Аустриско сребро	112 50

ОГЛАСИ.

Објава.

Од стране суда као грунтовне власти сл. и кр. вароши Новог Сада овом се до обштег знања доставља, да ће се у след молбе Анне Недељковић и другови из Новог Сада непокретно добро посмрштине Ђорђе и Катарине Михаиловића као кућа под бр. 2244 у Новом Саду, због дуга од 630 ф. а. вр. која је на 450 ф. а. вр. судијски процењено, на јавној лицитацији, која ће се дана 5. октобра 1868. и дана 9. новембра 1868. свагда у 3 сата после подне на лицу места држати, продавати, и зато се сви они, који исто добро купити желе, позивају, да у предозначено време на ту лицитацију дођу, и да се на ту цел изаслатој комисији пријаве.

Уједно се примећава и то, да се условја, под којима ће се гореименовано добро продавати, при суду овом читати, и од њи препис имати могу.

У Новом Саду 4. Јулија 1868. 163—1—3

Стечај.

Код св. успенске српске велико-Бечкеречке цркве отвара се место „ноталног певца" скопчано са годишњом платом од 600 ф. а. вр. Проситељи имају своје молбенице подкрепљене сведочбама о знању и вештини предавања хоралног певања, нижестављеном председништву до последњег септембра о. г. послати.

Из седнице српске црквене Вел. Бечкречке обштине 21. марта 1868. држане.

Паја Недељковић тајник. — Мита Савић председник

156—3—3

Стечај.

На овдашњој доњој реалци упражњено је једно учитељско место за ручно цртање и краснопис, на које се овим расписује стечај и то на годину дана. Годишња је плата 600 ф. а. вр. Који желе то место добити, нека своју нуждним сведочбама како горњим тако и о другим струкама подкрепљену молбеницу поднесу овоме магистрату, најдаље на месец дана од дина првог огласа овог стечаја. Ко докаже знање српског, мађарског и немачког језика имаће првенство пред осталим једнакима.

Из главне скупштине градскога већа и представништва сл. кр. вар. Новог Сада од 6—8 августа 1868. 155—3—3

Др. Лаза Костић вел. бележник — Заменик градоначелника Паво Стојановић.

Оглас.

Од стране економског одбора кр. пр. дистр. В. Кикиндског на основи закључења дистр. мађистрата од 22. августа 1868. године бр. 3842. са овим се на знање даје, да ће се право точења пића:

1. у варошици В. Кикинди

а). у првој „Семлечкој" четвртини осим велике дист. гостионице

б). у другој „Надлачкој" четвртини заједно са правом точења у општинској шумици.

в). у трећој „Брежанској" четвртини заједно са крчмом код „Белог крста", и напослетку:

г). у четвртој „Чанадској" четвртини по особ, а за тим скупа све четвртине уједно.

2. у месту Меленци

а). у првој полутини са дистр. гостионицом

б). у другој полутини по особ- а за тим скупа обе полутине уједно.

3 у месту Бајахиду.

4. у месту Карлову.

5. Дистр. мали бирт и дистр. подрум у В. Кикинди лежећи, путем јавне дражбе на три једно за другом текуће године од 1. новембра 1868. до последњег откобра 1871. године рачунајући, под закуп издати.

Ова дражба издаће се дана 30. августа (11. септембра) 1868. године 9 сати пре подне у писарници дистр. рачуноводства. Сваки онај дакле, који учествовати намерава, позива се с том примедбом да ће дужан бити у име пишманлука 10% од извичне цене пре почетка дражбе у руке дражбеног одбора положити.

Условја дражбена могу се у свако доба код економског одбора видети.

У В. Кикинди дана 17 (29) августа 1868.

160—2—3 Економски одбор.

Стечај.

У Земуну упражњена су у српским школама ова места учитељска:

I. У доњој вароши у главној школи четир места са годишњом платом од 500 ф. а. вр. и станом.

II. У горњој вароши у основној школи два места са годишњом платом од 500 ф. а. вр.

III. У доњој вароши једно место учитељке у 1. разреду женске школе са платом од 200 ф. а. вр. и 60 ф. у име стана.

Проситељи и проситељке нека поднесу овоме магистрату своје молбенице са сведочбама о свршеном двогодишњем педагогичном курсу, о моралном поведењу, о досадашњем занимању свом, и са крштеним писмом до 8. септембра ове год.

154—3—3 Земунски магистрат.

Објава.

У Новом Саду, у Футошкој улици дајем своју кућу названу „код сунца" под закуп. У овој кући налази се пространи простор за кафану, велика дворана, 24 собе, арови, шупе за кола, коморе. Све је то скоро оправљено.

Ова је кућа сходна за какву повећу радњу, а пре беше ту стан окружног начелништва, по том седила је ту управа среске финанцдирекције под кирију.

Услови могу се дознати код мене у Земуну.

157—3—3 Васа Василијевић.

У мануфактурној трговини

код „белог лава" у Новом Саду тражи се један ученик и један практикант. Родитељи, који желе своју децу за тај посао дати, нека се што пре пријаве.

161—2—3

Објава.

У господској улици у кући Катарине Копровице удатој Стеић има обиталиште у првом спрату за издавање, за продају 1 билијар са лоптама и штапови, астала столица, клупи, и до 300 акова добро одржани буради са гвоздени обручи, ко што купити жели може у кући видити. 159—2—3

II. АКЦИОНАРИ

„прве Бачке трговачко-обртничке Банке у Новом Саду"

овим се позивају, да **другу рату** са 10 проц., т. ј. 20 ф. од акције до 15. септембра **трећу** са 10 проц. т. ј. 20 ф. од акције до 30. септембра, и **четврту** са 10 проц. т. ј. 20 ф. од акције до 15. октобра о. г. заједно са 2 ф. од акције у име трошкова, пре подне између 10—12 сахата у комптоару подписаног, где уједно и своје привремене признанице показати имају с тим пре тачно исплате, што ће се у противном случају морати са оклевајућим по §. 10. статута поступати.

Уједно се сви они пошт. акционари, који су у име прве 10 проц. рате меничне ствари као јамчевину уложили, позивају, да такове до 15. септембра т. г. искупе.

У Новоме Саду 27. (15.) авг. 1868.

За одбор оснивачеља

158—2 Ђорђе Д. Кода.

§. 10. гласи. Ко коју рату у опредељеном року неизплати, позваће се на то путем јавних листова уз назначај броја акције и остави ће му се преклузиван рок од даље 4 недеље, за који ће морати на припадајућу рату 6% камате платити. Протече ли и овај рок безуспешан, то такови, ако управа неби предпоставити хтела, да неплаћене рате путем суда утера, губи свако даље право на овај завод, и оне досад уплаћене рате припадају резервном фонду банке која је овлашћена, за сваку такову акцију нове издати и по свакидашњем течају продати.

Оглас.

У Платоновој (владикиној) књигопечатњи у Новом Саду продају се следеће књиге,

О владању за време колере	ф. 8 н.
Зашто наш народ пропада у Аустрији *ново издање*	— 20 н.
Неколико народни песама за на изуст учење	— 10 н.
Песмарица јуначке и девојачке и т. д.	— 20 н.
Науке из св. писма за писање и на изуст учење	— 8 н.
Еванглие и Апостоли с преводом српским Допуњено ново издање са 5 лепих слика	— 60 н.
Осмогласник пјенија и пјесни црковнија за недеље и празниљне дане	— 40 н.
Кратак наук мађарског језика од Милована Јанковића	— 40 н.
Наука Христијанска из повјести старог завета. Саставио Павле Николић	— 40 н.
Зидање Скадра на Бојани, позоришна игра од А. Николића	— 30 н

Ко купи 25 ком. добија обичну награду.

Најјевтиније спуштене фабричке цене од КОШУЉА, средње фина муж. ф. 1.50, 1.80, 2. ФИНЕ холандске ф. 2.25 2.50, 2.80, 3 најф. РУК. пред. румбугер ф. 3, 3.50, 4, 4,50, 5 најф. ДОБРО и чисто лаћено платно, за око и за износ, руком шивене и лепо кројене, РУМБ. гаће немачке ф. 1.20, 1.50 најт. МАЂАРСКЕ ф. 1.40 1.80 најт

ЖЕНСКЕ средње фин. ф. 1.50 1.80, 2, шлингв. ФИНА холандс. пл. вез. ПАСТИРКА ф. 2.50, ФИНА са вез. букетима у срце ф. 3 и 3.50, фањина вез. око прси и рамена МИЛИЦА ф. 4. најф. вез. око прса и рамена ДУШАНКА ф. 5. 12. цен. пла. мар. ф. 2.10, 2.50 3, 3.50 4.50, 5, 6, 6.50, 7.

50 р. 3/4 ш. добро пла. ф. 16, 18, 20, 22, 25. 30, 35
30 р. 3/4 ш. најб. рум. 16, 18, 20. 22, 24, 26 28, 30. 35

За муж. кош. молим дебљину голог брата тачно послати нам. Еспап се шиље са Nachname, Српска писма српски се одговарају.

Адреса: A. S. Kraft Wollzeile Nr. 9. Wien in Wäschwar-Eabrik Depôt Wien у Бечу. 152—1-6

У трговини манифактурног еспапа

П. Ј. Марковића

у Панчеву

потребни су два помоћника; који желе та места заступити, нека се на речену назву фирму обрате.

Трговина манифактуре

у Новоме Саду потребује једног спомоћника

164—1—3 Гавра Ј. Полит.

НА ЗНАЊЕ!

Поштовној публици!

Доле подписани добио сам велико стовариште ракетли за бербу и друга весеља и забаве, и могу сваког особито господу трговце и опет продавце врло добро и јефтино послужити.

Поред тог имам част поштованој публици моју добро устројену шпецерајско-материјалну и разне боје трговину са најумеренијом ценом и добром послугом препоручити особито добра стока, фирниса, фарбе утрвене итд.

У Новоме Саду — С поштовањем ЉУБОМИР СТЕФАНОВИЋ, код 3 главе мећера.

121—6—8

Одговорни уредник и издавалац др. Стефан Павловић,

Платонова штампарија у Новом Саду 1868.